

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы Юрий Коковну КъМР-ни Парламентине Посланиясы

Хурметли депутатла!
Къабарты-Малкъарны хурметли халкы!

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны къуллугуна киришген кюнден бери бу мени биринчи Посланиямды. Ол Россей Федерацияны Президенти Владимир Путинни Федерал Жыйылууга Посланиясына эмда заманын излемлерине, шендюню болумда тамамларга керекли борчлагъа кере жарашдырылганды.

Былыр, кесигиз да билеиз, бизни къыралыбызга артыкъда магъаналы болганды. Анга къаршы кюрешгенге да къарамай, Россей битеу дуняя процессеге башчылык этген къыралны даражасын къайтарганды. Бир тюрлю санкцияда да ол болуму тюрлендирилдик тюрлюдоле. Россей, терде болганыча, заманын сынауларына чыдаргъа эмда аламы хорларга хазырды.

Аны бла бирге къыралыбызга сынаргъа тошген къыйынлыкъланы, къаршылыкъланы биз да сезебиз. Аны ючюн а тарыхны сынауларына барыбыз да хазыр болуп тюрберге керекбиз.

2015 жылда бизни ишибиз Владимир Путинни Федерал Жыйылууга Посланиясында белгиленген баш магъаналы жумушлары эмда аны май указлары, Къабарты-Малкъар Республиканы айнынууну Стратегиясын эм, сэвсоз, жашау сагъан борчланы толтуруу бла байламлы боллукду.

Алай тамамларга тийишли борчланы белгилерден алга былыр кесибизге салгъан муратланы къалай толтурганыбызны осюнден айтырыкъ эдим.

Ала уа, сиз билгенден, тынч болмагъандыла. 2014 жылда республика къыйын болумда тюрбеген эди. Социальный сферасыны эмда экономикасыны айнынууну индексине кере 2013 жылда Къабарты-Малкъар 82 жерини ала эди. Хал жашууну битеу бөлүмдеринде да ослгъа келген эди, ол санда асламы капиталлагъа инвестицияланы өлчемлери, промышленный товарланы чыгаруу, кыруулуш дегенча артыкъда магъаналы бөлүмлеге кюрюмде азыгъан эдиле, бюджетни налага эмда налагадан тышында финансла бла толтуруу тюрбеген эди.

Былай болумда жангы мадарла табаргъа, къаты оюула этерге, хайырланыш келген политика эм администрация инструментинен къыйматлылыкъларын эсдорюрге тошгенди. Битеу чырмаулагъа, къыйынлыкъларга да къарамай, бизге экономиканы эниште тюрбе барууну тохтатыргъа, ол угъай, аны өсуюн жангылыгына кюлден келгенди.

Алай бла, толу болмагъан тюрбеге кере, регионда чыгарылган продукцияны өлчөми 117,6 миллиард сомга жеткенди, ол а 2013 жылны кюрюмдөперини 106,3 проценти тенгли бирди. Промышленностуну индекси 109,3 процент болганды, эд мюлке чыгарылган продукция 101,2 процентте өсгенди, асламы капиталлагъа инвестицияла 130 процент, кыруулушда толтурулган жумушла 127,4 процент болганды. Битеу бюджетте 12,5 миллиард сом тошкенди, ол а аны алында жыл бла тенгелдиргенде, 24,6 процентте келди.

Социальный сферда белгиленген жумушлары асламы тамамланганды. Республикада жахъны орталык өлчөми 20 минг сомга жеткенди, ол а алында жылда болгандан 7,5 процентте келди. Усталзаны, ерчаны, медицина персоналаны, социальный ишчилени, культурада урунганланы айкалары контроль өлчөмлеге кере эсдорюргөндиле. Былыр 155 объекти кыруулуш битидирли, ала хайырларыга берилгенди, ол санда сабий садла, школа, саулык сагълау учрежденияла, спорт комплексе, культура арала эм жолла.

Былыр жамауат-политика болуму тапаландыруу, жамауат къоркуну-сулакуну жалчытуу жаны бла шарт

жумушла тамамлангандыла. Власть органдарда эмда жамауатда болгъан чойерликлени кетериге, закондукну, право нызамны кючлерге, республикага башчылык этюню бир халга келтирерге къолубуздан келгенди. Къырал эм жер-жерли власть органданы ишлери ачыкъ болганды, кертичилик бла бардырылганды.

2014 жылда КъМР-ни Парламенти айырылганды, Правительство къаууму жангытылганды, муниципал къуралыуны эм шахар округланы администрацияларыны таматарлары, тюрлю-тюрлю оюнуу структураланы башчылары алышындырылгандыла. Къуллукчула къабыл кюрген оюулары ючюн эмда алагъа салынган борчланы къалай тамамлагъанылары оюну жууалыкъты къатыланганды.

2014 жылда Къабарты-Малкъарны айныгъаныны кюрюмдөперини ма былай болгандыла.

Хурметли депутатла!
Мени къз къарамана кере, былыр бодлурган жетишмелерибиз экономикабызны алгъа өтпюде эмда республиканы тутучулу айныууну жалчытууда биринчи атламадыла. Экономикабызны социальный эмда экономика болумлары арха къалгъан субъектлени тизмесинден чыгарыу ючюн, мындан арха да къадалап ишлерге тошкериди.

Бюджет къытыкчыны эмда экономиканы өсуюу тохтатын кезюнде ол муратлагъа жетишген тынч боллук тюрлюдоле. Алай былай болумда биздеси ослгъа келгенге къыйматлы хайырларыга, башчылык этюню мадарларын игилендирерге, битеу онгарыбызны, мадарларыбызны бирдикрип ишлерге керекбиз.

«Кризис» деген сөз къыйат тилде эки иероглифден кыруалады: бири «кюрккюу», башкысы уа «къолайлы он» деп, алай кюрюлөрдиле. Биз да ишибизде бу затланы эсге алыргъа керекбиз. Экономиканы тутучулу айнытуу эмда социальный сферда жарашуулукну жалчытуу жаны бла Правительство биогюнолке жарашдырган планны баш магъанасы да анга кере болурга керекди. Ол ачыкъ, шарт мадардан бла өлчөмленген толу болурга тийишлиди.

Экономикада шендюню дерли бодлурган жетишмелерибизни сакълан, аламы андан арха өсдорюу артыкъда магъаналыды. Бизни къыралга къауудыш политиканы хайырланы, произвостосун онгарыбызны кенгертирге, экономикабызга бийик технология синдирген, тыш къыралыш продукцияны алышындырууда фидалы ишлерге къолубуздан келликди.

Федерал Жыйылууга Посланиясында Владимир Путин тыш къыралны технологияла бла промышленный товарланд жальныкълыкъдан къуллугуна кереклини белгилегенди. Бу борчланы толтуруу ючюн а, промышленный комплекси ишин жангыча кыруарга, бийик технологияланы, илму жангычылыкъланы синдирерге тийишлиди. Промышленностуну конкуренцияга чыдамлыгынын жалчытууга «Терекалмаз», «Жарым проводник приборланы Прохладный заводу», «Бийик волтуу аппаратураны Нальчикде заводу», «Севкавентген-Д», «ДЕКС» предпритияла эмда Май районда эничи промышленный производствот экономика зона кыруу себеплик этерикле.

Шендюню къыйын болумланы кезиюнде былай проектлени федерал органданы алында кыруулуш бютюнда жууалыш ишди, ол санда Тюрнуаузда вольфрам-молибден комбинаты ишин жангыртуу жаны бла проектин да. Ол а республиканы социальный сферасына, экономикасына артыкъда магъаналы болгъаны барыбыз да билебиз. Андан сора да, кыруулуш промышленностуну башха предпритияларын да тыш къыраллы продукцияны алышындыруу программатга къошаргъа керекди.

2015 жылда Россей Федерацияны индустриял паркла кыруаган субъектлери бу жумушлагъа къаратхан ахчаларны бир кесегин арха къайтаруу жаны бла программа ишле башлагъанды. Ол а бизни промышленностубузу алыгы осюне этерге болушуркду. Алай биз берилген онглары тийишличи хайырланалыкъла болурубду, инвесторланы келендирюу, алагъа та болумла кыруу жаны бла мадарла эталыкълымы - ма бу затла да магъаналыдыла. Правительствога индустриал парклары болгъан субъектлени сынаулары бла шагырейленгенге эмда бизде да былай ишин кыруу жаны бла предложенияла хазырларга буорам.

Алай бла Правительство баш борларындан бири - республиканы промышленный комплексини предпритияларын федерал стратегияла бла импортну алышындыруу программалагына не къадр кеп къатышырганды.

Хурметли депутатла!
Эл мюлке - желаната экономиканы баш бөлүмлеринден бири болуп кылам, халкыны жашау жоругуду. Аны ючюн биз элге болушукну тиритирге хазырбыз. 2015 жын а бизде

эл мюлкюню жылыча белгиленерикди. Былыр республиканы эл мюлклене берилген кредитлеге субсидиялагъа 8,3 миллиард сом къоратылганды, къырал болушук 1,8 миллиард сомга жеткенди. Шендю бу сферда 50 инвестиция проект бардырылады жашауда, аламы битеуно багъасы 34 миллиард сомдан асламды. Элге болушук этю жаны бла республикалы программа толтуруладыла.

Россей Федерацияны Правительство 2015 жылда 2-чи февральда къабыл кюрген «2030 жылга дерли Россей Федерацияны элериин тутучулу айныуларын жалчытуу жаны бла стратегияда» Север-Кавказ федералный округу жерлерин битимликликерин эсге алыр, бизге мизреуноу, баш туз чоюндорюну, чеплеуноу, башха битимлени өсдорюноу, этни чыгарууну кербейтуу жаны бла уллу борча салынгандыла, эл мюлкеде экспортта жиберилген продуктланы чыгарырга мадарла кыруарга да буюрлуганды.

Республиканы Правительство къыска заманы ичиде Россейни Правительство къабыл кюрген оюну бизге берген амалланы толусунай хайырланыу жаны бла оюула къабыл кюрерге керекди. Биогюнолке болумда алай болушукну хайырланыу къабылгъа ахыр да жаратыл тюрлюдоле. Республиканы Правительствога 15-чи мартдан арха къалай, бизде да алай стратегия жарашдырырга буорам.

Тыш къыраллы продукцияны алышындыруу жаны бла борчланы чеклене республиканы агропромышленный комплексини конкуренция онглары толусунай хайырланыу тийишлиди. Бизни ол жаны бла битеу онгарыбыз бардыла. Эл мюлке продукцияны бир-бир тюрлюлерге биогюно республиканы кереклеринден артыкъдыла.

Бизни республиканы табиятатыны энчиликтерин хайырланып, тахта кегетле, наньк өсдорюу фидалы боллукду. Биз а аны бла кюрешенге болушурга хазырбыз. Правительствога битимчиликке беконгнен жерлени кенгертирге, ала эсдорюноу интенсивный тюрлюсоула бизде бирге тау жерлерибизге терлеу терек башчылыкчыны айнытуу жаны бла мадарла кыруарга буорам. Аны бла бирге экономикабызны айнытуу магъаналыды аны бла кюрешерге сойленге болушукну, алгын болганд кемчиликлени кетерип, тюрлю бла юлешерге тийишлиди. Эл мюлкюню бөлүмлерине халкыны

асламы къатыштыр ючюн а, аламы келлендирерге, аха болушук этерге керекди.

Бизни эл мюлке продукциябызны къыралны башха субъектлери са-тарга битеу онгарыбыз бардыла. Алай болур ючюн а, сатуу-алуучула бла байламлыкъла кыруарга, ол санда Россейни субъектлери бла бирге ишлену осюнден келлишеми къабыл кюрерге тийишлиди. Тыш къыраллы продукцияны алышындыруу жаны бла борчланы толтуруу жаны бла проектин айырып, алагъа себеплик этерге, ол санда Федерал ара берген финанс болушук бла жалчытырга боллук эди.

Биз эт эм сөт бла кесибизни кереклерибизни алыкъа жалчытуула, жасуула, аламы башха субъектлени келтирерге тошеди. Аны ючюн битеу бу отрасъланы ишлери тиритил, этни өлчөмн 101 минг тоннага, сөтнө уа 470 мин тоннага жетдирерге керекди. Тууар мал этни чыгарууга юйор мюлкени къатышдырырга, сөтнө уа бийик технологиялы комплекске ишлетип, алада жарашдырырга боллукду.

Битеу бу борчланы толтуруу ючюн а, битимчиликни айнытууга тюрюкерди. Биогюнолке бизде өсдорюлген мизреу малчылыкны эмда жарашдыруучу промышленностуну керекликлени толусунай жалчытмады. Алайбызда болгъан беш жылны ичиде уа мизреуноу миллион тоннага жетдирерге керекди. Аны бла бирге будайны качествосун игилендирерге, производствот хайырланган будайны өлчөмни кербейтирге тийишлиди.

Алгын терелени жангыртуу, урлук өсдорюуге да эс буурга керекди. Къабарты-Малкъарга бийик качестволу нархот өсдорен республиканы даражасын къайтаргъа заман жеткенди. Андан сора да, чабакчылыкны айнытуу жаны бла иги онгарыбыз бардыла, биз аны бла профессионал даражада кюрешип башласак.

Хурметли коллегаларым!

Аш-азыкъга излемле өсюп барлыкдыла. Бу секторга инвестицияла кербейрикдиле. Аны ючюн аны бир-бир бөлүмлерини ишин игилендирюу бла келенин къалай, производствоту саулай өсдорюрге тийишлиди. Жерде бек алгъа жангы технологияла синдирген предпритияла ишлерге керекди. Эл мюлке бизнесни айнытуу, фермерлени кооперацияларына этилген чырмаулары кетериге тийишлиди. Фермерле финанс болушук берилерге, ала өсдорюген затлары кесери сатарча

сатуу-алуу рынокла ишлетирге тийишлиди.

Аграрный секторда жарашдыруучу предпритияланы кыруу фидалы ишленден биринчи асламында аны бла гиче эм орталык предпритияла кюрешедиле. Ала айнуу ючюн а, кредитле бла хайырларына онгла кыруарга керекбиз.

Элде жашагъанланы асламы, бизде уа халкыны жартысыдан кербюсю элдеде жашайдыла, качестволу, учуз, экология жаны бла таза продукция чыгаруу бла кюрешиллик эдиле. Алагъа ишлери кыруарга потребкооперативле себеплик этерикдиле. **Правительствотга бийил оюнуа потребитель биригулени эмда эл мюлке потребитель кооперативлени ишлери жангыртуу жаны бла мадарла кыруарга тийишлиди.**

Агропромышленный комплексге салынган борчланы толтурууда эничи магъана илмууга бериледи. Битеу тинтуле, илму жангычылыкъла, инновацияла да производствотга синдирилерге, жашауда хайырланыуула керекди.

Хурметли депутатла!
Республиканы энергетика базасын айнытуу - магъаналы борчладан бириди. Бийил Зарзиг ГЭС-ни кыруулуш битидиле, жуукъ заманда Курп ГЭС-ни каскады хайырларына берилсе, республикада орналган станцияла энергетика керекликлени толусунай жалчыталыкъдыла.

Аны бла бирге Правительствога энергияны фидалы хайырланыуу жаны бла ишин тиритирге, аны аялуу кыруулуш жорукъларына кербейтирге тийишлиди. Рынчок экономиканы болушунда энергоресурсланы багъалары терк өсгендерин эсге аласъ, бу жумушла артыкъда магъаналы болгъанларына тошонобиз. Энергияны аялуу кыруулуш жаны бла программаны жумушлары хайыр келтиргенери бла къалгъанларына эничи эс буурга тийишлиди, эничи жашау журт-коммунальный комплекске бла бюджет сферда.

Республиканы экономикасыны эничи магъаналы бөлүмлеринден бири - кыруулуш. Кырал объектлени ишленгенде, багъланы бир тюрлю сылтау болмай кюрюноу тохтатыр эмда бюджет аханы аялуу кыруулуш мурат бла Правительство кыруулуш организациялары ыркыны-мюлк ишлери эмда ала кесерине алгын борчланы къалай толтурганына контрольну къатыландырырга керекди.

Жашау журт политиканы баш борчланы - Россейни юйюрге жашау журт - деген программаны жашауда бардыруу эмда жашау мекямланы тийишли халда сакълаудула. Биз халкыны асламы сатып алырга юйле ишлетирге керекбиз.

Правительство, муниципал районланы бла шахар округланы жер-жерли администрациялары эничи юйле ишленген адмаллага болушурга борчлундула. Аны бла бирге уа шахардан тышында жашау комплекслени ишлетип, аламы тийишли инфраструктура, жолла, социальный объекте бла жалчытырга тийишлиди. Жылны ахында дерли жерин хайырланыуу эмда кыруулуш бардыруу жаны бла жорукъланы жарашдырып бошарга керекди.

Былыр жашау журт-коммунальный мюлке реформалагы тутучулук этю жаны бла фонду болушургуу эмда кеп къатыл 563 мекямга ремонт этилгенди. Бу ишин бийил андан арха бардырырга тийишлиди. Ол мурат бла бизде регион оператор кыруалганды, битеу керекли правоту акла къабыл кюрюлгенди, капиталный ремонтну тамамлауу планы эм нызамы жарашдырылгандыла.

Биогюнолке уа къоркунулу 145 юйден, аламы битеуноу келтиги 32,5 минг квадрат метрден асламды, 2067 адам кюрюлгөндиле. Ол а осл, жашау-жармагъан мекямла эм 45 проценти тенгли бирди. 2015 жылда къоркунулу 84 юйден 670 адамны кюрюнорге керекди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы Юрий Коквну КъМР-ни Парламентине Посланиясы

Барганы. Алы 1-чи бетдеди.

Жашау журт-коммунальнй мюлкю ишин тапландыруу не заманда да энчи магыналы жумуш болганды. Отрасльни финансла бла жалчытып, модернизацияны тамамлап, ол зарынсы ишлерча мадарла керекдиле. Биюмюкюде жылыу, суу эм канализацияны быргыла 58, 50 эмда 30 проценте тозурагандыла. Модернизацияны тамаларююн а, къырал эмда энчи партерлюк мадарны айтнып, отрасльга инвестицияла келтирерге тийшилди.

Жашау журт-коммунальнй мюлкюде жумушланы качествоу стандартларны кийирге, тэлеуе заманында эм ачык болура этерге керекди. Ол мурат бла кеп къатыл юйлеге башчылык этген компанияла лицензияла беруу иш башланганды, ол жаны бла битеу правула акла къабыл керюлгендиле. Ол а кеслерини борчларн тийишисича толтурмаган компанияла жок этерге, отрасьла хайырланганынын санын кбейтирге онг берилди. Алай жашау журт-коммунальнй рынокда конкуренция болураг тийшилди. Ресурсла бла жалчытычу компанияла жууаплыкларыны юсюнден унутурга да жарамайды. Тамалланган жумушланы качествоу алага кере болады.

Транспорт системаны айтнытуда да уллу борчларыбыз бардыла. 2015 жылда эки автовокзалны Нальчикден тышына чыгарырга мурат этебиз. Алай бла шахарны ичюнде юриюген машинала азайрыкыдыла, экология тапландырыллыкды.

Былланоюю темир жол станцияга да этиликди, бек алга товарла ташуу станцияга. Ол Нальчикден тышына чыгарылса, темир жоланы бла керездене шахардан кетериге онг болукду. Алай бла Нальчик ичюнде товарланы жюрютуу тохта-тыллыкды. Ол а жолда жюрюкюне тап къурагъа, орамларыбызны эркин этерге болушурду.

Объекте кетерилсе, Нальчик ортасында уллу жер эркин болукду. Вокзалланы орунуна уа шахарны инфраструктурасын айтнырга, жашау журтла ишлетрге болукду.

Халкъла аралы аэропорт комплексини ишлетуу проектин жашауда бардырууну болжалы созулганы бла байламлы Нальчик аэропортунда реконструкция ишле тамаллагъа керекди. Правительствоуа бу магыналы воспраланы толтурууну энчи контролду тутарга, аланы замандына тамаллагъа буорама.

Жолда жюрюкю къоруксузлугуну жалчытуу халкъны жарыкхан ишленде бири болганлай къалады. Аны бла байламлы былай «Коркосуз шахар» деген аппарат-программа системаны синдируу жаны бла ишини тирилетрге керекди, ол санда бу иште гиче предпринимательствону субъектерини къатышдырыгъа болукду эди.

Къыралыбызны Президенти Посланиясында жоланы ишлетууну эки кереге кбейтирге бори салганды. Аны толтуруу ююн, Правительствоуа федерал жоланы тапландырыгъа эмда жангыларны ишлетрге ахча табар ююн, федерал структурала бла къаты байламлыкдыа ишлерге, экинчиден а, республикалы жок фондыа жылыган ахчаны кбейтирге тийишилди. Аны бла бирге республикада автомобиль жоланы тапландыруу мадардын тирилендирге тийишилди. Биюмюкюде аны елчими федерал эи регион жоруксадан гичеди.

Алай биз бу жумушлагъа ахча кеп болсок да, ол хайырлы, аялуу къоратылмаса, ачыктык болмаса, борчларыбыз толтуругъа къолубуздан келмей окуна кылар.

Бийлик сызыны айтнытуу жаны бла жумушларыбыз да уллууда. Бу отрасьла мобильнй байламлыклары, жалчыхан компаниялары, Интернетни провайдерлерини арасында, бютюнда тау жерледе, конкуренция болура мадарла кийирйирге тийишилди.

Шендого болумда коммуникацияны жангы даражыла чыгаруу социальнй эи экономика жаны бла артыкда магыналы иште. Биюмюкюде Интернет-ресурсла, сизге смартфонла окуна, битеу дунияда хайырланганын алчы тонуагыла бла, экономиканы тюрлю-тюрлю сфераларында инновация проекте бла шагырейлендирге онг берилди. Ойларга, жангы затла тудуругъа кереклиси жокду. Хазыры ал да, хайырлан да башла. Ол ресурсла билим беруу, медицина болушук, адамданы иш бла жалчытуу дегенча

магыналы жумушланы толтуругъа, кеп проблемаланы кетериге болушадыла. Кысык айтханда, мында онгла артыкда уллууда. Биз да аланы толусунай хайырлангъа, адамданы шендого технологияны кеслерине талпыкыгъа ишлетрге юйретирге тийишилди.

Хурметли депутат!

Къытыкны кезиуонде инвестицияла кбейтирча онгла къурагъа керекди. Республикада огуьга жууук баш магыналы инвестиция проект хайырланганды неда жууук заманда ишле башларыкды. Ала бюджетлеге жыйылган налогланы кбейтирге себеплик этеридиле, халкъны иш бла эмда тийишли хакъ бла жалчытырга болушуркъдула. Бу затла уа бизге артыкда магыналыдыла.

Жетишилерибиз болганлыкыгъа, республикага келтирилген инвестицияла бизни онгларыбыздан азырла. Ол а инвесторла производстволарны аначра инженер инфраструктуралары айтныган жерлерини болмаганы бла байламлыкды. Былайда энчи бир проблеманы сазганымай болмайы. Биз, бир жагындан, жангы предпритияла къурау ююн, къолбуздан келгени этебиз, башха къынданды а, ишлерге хазыр обьектлени учуз багалары бла кимге эсе да сатханды. **Арт жылда Къабарты-Малкъарны картасында онла бла саналган промышленнй предпритияла жок болгандыла, алада уа минден аслам адам ишленди. Хау, аланы уллу къаууаму эки болган эди, мюлк байламлыкыла тас этилгенде сора продукцияла керек болмай къалгандыла да бар эдиле. Алай аланы ишлерин жангыча къурауу юсюнден адам да сагыш этмегенди. Хар не да сатылганы неда арендага берилгенди. Ала ма мурдорунда уа республикага файдалы производстволар къурауу неда алада башха товарла чыгарууну юсюнден сатылганын а чыкмаганды. Мындан ары алай онула чыгаруу ахыр да жарарлык туюлдо.**

Инвестиция климатын игилендирююн а, бу сферда правула актлагъа туюетиуле кийирге, инвестиция ишини къурау жаны бла жорукъланы тынхайтырга, къырал болушук этерге тийишилди. Парламентни депутатлары бу жаны бла законланы жарашдырыла деп ушанама.

Инвестиция болум гиче эм орталык бизнесте айналуларына кере къурадыла. Предпринимательствого себеплик этюу – бизни экономика политикамын баш борларындан бириди. Республикада гиче эм орталык бизнесте этилген болушук этер керекди, ол санда КъМР-ни Гантия фондуну къурагъанды, гиче предпринимательствого тухтуплуку этюу жаны бла муниципал программа-ла жарашдырылгандыла, субсидияла берилдиде, башха программа-ла да бардыла.

Алай бла шендого болумда азлык этдиле. Предпринимательге ишлерге къыйын заманда биз аланы келендирюу къолубуздан келгени этерге болушурду. Россей Федерация

ны Президенти Федерал Жыйылыгъа Посланиясында ол жаны бла мадарла белгилендиде, ол санда импортну алышындыруу бла юрешен предпритиялага налог эм надор каникула беруу эм башха лыгала. Регионлага налогланы елчелерин азайтырга эркин этилени да магыналыды. Бу онглары да тири хайырлангъа керекди.

Арт заманда къырал-энчи иели партерлюк магыналыгыгъа ёсенле берилди. Бу жаны бла иги ююлпе бизде да бардыла. Алай ала андан да кеп болушук эдиле: инвестиция проектин хайырланганы жаны бла жорукъла учуз эмда тынчырак болсал эди, ол санда предпритияны эсепте салганды, кадастр эсепте киргенде, энерго эмда газ ызылга къошугъанда, къурулуш бардырыгъа эркинликни алганды эмда башла. Адамданы къыйнагандыны къоюп, бу сферда тийишли нызам тохташдырыгъа заман жетгенди.

Правительствого федерал органданы жер-жерги бёлюмлерини бла бу воспраланы сюзел, тийишли онула жарашдырыгъа буорама. Парламент депутатларынды, Жамауат палатандан, граждан обьектлени битеу институтларын а, башха иште тири къытырны тилерик эдим.

2015 жылда социальнй эи экономика политикамында конкуренцияга чыдамлы, файдалы курорт эм туризм индустрияны къурагъа энчи магына берилди. Биюмюкюде къыралыбыз бла байламлы тыш политика республикага солпура келген адамданы санын кбейтирге себеплик этди. Аны ююн тюримде шендого излемлеге келишген инфраструктура къураура, Черек, Чегем, Зюлык эм Эльбрус районлада энчи турист-рекреация экономика зона ачыну андан ары бардырыгъа тийишилди. Бу сферда да белгиленген жумушла барысы да толтурулсалса, 2020 жылга дерти туристлени санын иги да кбейтирге, аланы миллионга жетдирге къолубуздан келликди.

Алай туристлени санын кбейтирден алгъа уа эртдеден да жарыкхан кемчиликлени кетериге керекди, ол санда шендого излемлеге келишмеген къонак юйлене, транспорт инфраструктура айнымыганды эм башлаха.

Бу жумушла бла бирге Къабарты-Малкъарны экологисын сакълау системасына энчи эс бурлуругъа тийишилди. Тегерекеди къудуретни килдендирууну тохтагырга, агъачланы къырыгъа чек салырга, аланы жангытырга, заповедниклени, айтб жерлени сакълагъа керекди.

Нальчикде Къабарты ораны реконструкциясын тири бардырып, къыска заманын ичюнде алайда адамла сойоп солура, жауу жюрюра жер къураларыгъа, аны бла бирге уа анга ушаш башха проектлени жашауда бардырыгъа тийишилди. Орамларыбызны кече жарыгы жаны бла энчи программа жарашдырыгъа керекди. Жууук заманда республика къыралны юг жанында бек жарык жерлеринден бири болалыкды, мен анга тол ушанма.

Хурметли депутат!

Битеу белгиленген борчлары тамамларююн, республиканы бюджетини тухтуплуугуну жалчытырга тийишилди. Федерал Жыйылыгъа Посланиясында Владимир Путин келир юч жылны ичюнде бюджет ахчаны керекизге къоратууну беш проценте азайтырга бори салганды.

Къабарты-Малкъарда къырал ырыкыны тонарга, ахчаны бир тюрлю хайыр келтирмей, аяуус къоратырга эркинлик бир адамга берилмегени барыбыз да аныларга керекбиз. Аны бла бирге уа билим тургъаныла чыктыган къорукуланы терк окуна тохтагыра мадарла этерге ойиренге тийишилди.

Келир юч жылны бюджетин биз бу жорукъларга таанып жарашдырыгъанбыз. Бек алгъа ол алгъан финан документлени мурдорунда къурагъанды. Узакъ болжалы программа-ла, белгиленген жумушла барысы да сакълангандыла. Ол, хар заманданча, социальнй магыналы болганды. Кыралны Президентини май указларын толтурууу уа баш бори берилди.

Бюджетни битеу къорачлары да социальнй сфераны эмда экономиканы айтнытугъа ишлерге керек болганды энчи чертирик эдим.

Къыралны кереклени товара эмда жумушла сатып алгъанда, ресурсланы къоратханда, файдалыкъны ёсдюруге тийишилди. Заказланы жарашдырыгъанда, товарланы сатып алгъанда къорачлыкны заманын къысхартыгъа, бир тюрлю сылтау болмай, багъаланы кетергенлени ишлерине чек салып, къорачланы азайтырга керекди.

Биюмюкю болумда ресурсланы юшленде, консерватив амаллагъа кечерге керекбиз. Алай аны бла бирге уа заманын излемлерин унутурга жарамайы. Мени акъылма кере, бюджетни къурагъанда, арт онжылкъыла болган тевелени къоругъа болушук эди. Анынъан къыралланы сынаулары кергозгенича, къорачланы бёлюмлерин 20-25 проценте окуна жангыртыуу уллуу файда келтирди.

Магыналы жумушланда бири – налогланы эм налогладан тышында ырыкыны кбейтиу, бюджетни ахча бла толтурууну қошакъ мадарларын изледюу. Правительство, муниципал районланы бла шахар округланы, элени жер-жерги администрациялары

жеринден тепдирилмеген мюлкю, жер ююлошени инвентаризациясын къыска заманын ичюнде бошарга, аланы налог эсепте салырга керекдиле. Аны бла бирге республикалы бюджетни налог эм налогладан тышында фидарларын къоратырга башчылык этюуну къыйматлыгыгъын ёсдюруге тийишилди.

Къырал финансыла башчылык этюу жаны бла политика къыйматлы болураг тийишилди, ол а макроэкономика хайыры болмаган кезиуде бютюнда магыналыды. Аны бла бирге артык магыналы болмаган къорачланы къысхартуу бла чеклени къалай, бюджет ахчаны къоратынуу къыйматлыгыгъын ёсдюруге тийишилди. Хар сом да аялуу, оному, тозюлок бла къоратылырга керекди.

Республиканы бюджетини кеси фидарлары аз болгандырына да къырамай, борчланы энчи ачык ахчаны тевелюу тап амалын табарга, анга этилгенге къорачланы онг болганы къадагъа къысхартыгъа керекди.

Къыралны илгилемде болган обьектлени хайырланганы амалларын игилендирюу бори да энчи да тамамланмагъанды. Правительствоуа къырал илгилени структурасын тап халга келтирге, баш тургъан тап кереклисича хайырланганы амалланы обьектлени, къырал жумушланы тамамламаган ырыкыны санын да азайтырга заман болганды. Жер ушакталаны федерал илгилден республиканы элперини бла шахарларны муниципалитеттерине беруу ишини да терклендирге тийишилди.

Эл мюлк жерлени хайырланганды къыймат чыгарча этюу магыналы бори болганлай къалады. Аны толтуруу ююн, къырал эм муниципал мониторингтин дауында бардырыгъа, жер бла байламлы законодательствого къалай толтурулганына контролнуу къатыландырыгъа керек болушурду. Жер бла байламлы халлада коррупцияны жоун кесерююн, толтуруучи органланы бла жер-жерги самюуравленичаны жамауат организация эмда граждан обьектлени институтлары, ишлеу нызамны сакълачула бла бирге ишленюу кючлендирмей жарарлык туюлдо.

Бара-баргъан заманда бизге эл мюлк жерлени илгиле алыу неда къалыу бла байламлы бир онуда тохташырга тошерикди. Биюмюкюде уа эл мюлк жерлени арендага берууну амалларын игилендир барлыкыбыз, ала тийишисича хайырланганды, бу иште тозюлок болура этерге кереширликбиз.

Тыш байламлыкъланы да, алгынча, уллу эс бурлушукду. Бизни предпритияларыбыз узакъ эм жууук тыш къыралла бла бирге жетишилми ишлейдиле. Кыралыбызны регионлары бла байламлыкъланы андан ары айтнытуда да кючю мурдор салынганды. Россей Федерацияны регионлары бла кибик, тыш къыраллы партнёрла бла да экономика жаны бла бирге ишленюу кючлендире барыгъа керекбиз. Импортну алышындыруу къыйгъасы этиле турган заманда биз

ге уллу онгла ачыладыла да, биз аланы толусунай хайырлангъа борчлубуз.

Хурметли депутат!

Инновация экономиканы къурауну эмда айтныгъуу бек къыйматлы амалы – адам байлыкыды. Мында билим берюуге баш магына берилди. Былтыо аны ырыкы-техника онгларын игилендирюу дерле берууну шендого амалларын синдируу жаны бла мадарла этилгендиле. Болсада арт жылада билим берууну ишче жангыча къурагъа, окутууну хар не керекле бла да жалчытыгъа, бу системада ишленгенли хакъларын кетюруге уллу къорачла этилгенликге, билимни качествоу игиленгени эслемейбиз. Бир-бир кезиуде сынау экзаменлени берюуге окуучуланы къолларындан келмей къалады. Кёбюсюнде ЕГЭ-ге хазырлауу бори эм аны качествоу, жууаплыктык да ата-аналаны бла репетиторланы бююкларына салында.

Алай зат болмагъа керекди. Билим берюуде методика ишни кючлендирмей болушук туюлдо.

Школ окуучуланы бла аны ата-аналарын юретиуну керти арасы болмаганды алыкъа. Бу иште онуу советлени, ата-аналаны комитеттерин, къаручуланы почепель советтерин къатышдырыгъа, жамауатны къошууну эмда контрол этюуну башха формаларын хайырлангъа, ол амалланы айтнытуда тийишисича эс бурмулайы. Билим берюуде бардырыла турган реформаланы магыналарыны юсюнден халкъга билдирмей, ата-аналаны, жамауатны, окуучуланы кеслерин да ол иште къошмай, биз муратыбызга жетиле туюлбо.

Окутууда, ол санда школга дерти, школда, къошакъ, профессионал эмда билим берюуде кадрланы жангыртыгъа эмда кючлендирге керек болуу турады. Сёз педагоглары, директорланы, республиканы шахарларын да районларын да билим беруу органланы башчыларыны профессионал усталыкларыны, адамлык ышанларыны ююслеринден да барды. Бу системга ишлерге фахмулу жаш адамла келирча этюуну, аланы келендирюуну амалларын да табарга керекбиз. Аны бла бирге аланы онг усталыкыгъа къалай хазырлауу, къалай социальнй пакет бла жалчытуу эмда педагогун даражасын кетюрууну башха мадарларын да этерге тийишилди.

Школланы бла педагоглары программа, окуу китапла, методика къыйматлыгъын да айтнытуда да анасы бек уллууду. Окутууда хайырланганды амалланы терти тиймэй амал жокду. Окуучула китапла бла къалай жалчытылгандылары, аланы сатыу къалай къурагъанына да къарар туюлди. Школ форма бла халы да тиймэй жарарлык туюлдо. Ол къалай болурагъа, ненча тургурга, аны ююн ким тевелени – битеу ала ююрлени асламысына къыйын сорууладыла.

Билим беруу системада коррупцияны, ахча жыйынуу, иште жууукъланы алынуу да жоун кесерююн, кеп зат этерге керек болушурду. Школ, коледж, вуз – ол ойор габдеш, иште алыр, буйк белги алыр, бузукъланы керегенича этер ююн, ахча жылыган учуредение да туюлдо. Алай этерге бир жерде жарамайлы билим берюуде уа бютюнда. Ол хар юйюрге кибик, саулай жамауатха да бек уллу дауа болуп чыгъады.

Ырыс-техника жаны бла да кемчилик бек кепдоло. Школланы, сабий садланы иги кесиге ремонт этилге керекди. Ахча къыйлыктыгъа да къырамай, биз 3-7-жыллык сабийлени школга дерти билим беруу учуредение бла толусунай жалчытыгъа деп, Россейн Президентини салган борчуу алажуусу толтуругъа борчлубуз. Аны ююн а бийли алай школга дерти билим берген организацияда дагында 750 жер къурагъа керекбиз.

Профессионал билим берууну амалларын да жангыртай болушук туюлдо. Ол иш школдан окуна башлангъа тийишилди. Республикада профессионал билим берууну системасы сорулган усталыкыгъа юйретиге ал бурчуна, ол жаны бла анычра этерге борчлубуз. Профориентация ишни кючлендирге эмда окуучулагъа алгандан окуна кеслерин ол неда башха усталыктыгъа хушерликлерин сынап кючленге онг берюуге керекди. Кысыксы, урунган, бастыргы болган адамны къайда да, не заманда да даражасы уллу жюрюгенин, жашау да иги къурагъанын кергозторге тийишилди.

Тамбла - Интернационалист аскерчилени эсгериюно кюнюдо

Борчларын бет жарыккылы толтургандыла

Афганистан Республикада право нызамы аскерларга болушурга эмда Коммунист партияны Ара Комитети 1979 жылда 12-чи декабрде кыбыл кеген бегимде айтылганыча, «...тышында чабыуулукну жолун кесер муратда эмда шубх Афганистан бла чеклени кючлендирир ючюн» бу кыралга совет аскерлени бир кысууму кийрилген эди. 1979 жылда 25-чи октябрден 1989 жылда 15-чи февральга дери анда баргын урушка 525 190 совет аскерчи кыатышкандыла.

Аладан 13 833-сую ол кызауатдан кыайтмагандыла. Сермешлени кезиунде 55 мингден арытк аскерчи жаралы болганды, 107 солдат бла офицер жесирге тошкенде, 263 а белгиз тас болганды... Урушка СССР-ни битеу берлеринден да жаш адамла чакырылган эдиле. Жаланда Кыбарты-Малкыар ары 1800 жашын ашырганды, аладан 55-чи юйле-рина, ата-аналарына кыайтмагандыла, кызауат бошалгандан сора уа жараланды, жюркелери кюйюп да юч кюздөн аслам адам елгенди.

Кимге да игилик излей

Мустафаланы Рахима «Голубые ели» санаторийде урунганлы жашына беш жыл болады. Ол ишин айыпсыз, тынгылы толтурды. Солтурга, сауулукларын кочлендирдиргелгенге анга жюрек ыразылыкларын билдирди кетедиле. Рахиманы коллегалары да аны бек аруу кердиле. Ол кесини баш борчуну, сөзсөз, адамлагы игилик этиуну санайды.

ЭЛЕККУЛАНЫ Хасан.

Тюш - ол баурдан келген белгиди...

Биология илмуланы доктору Иван Пигарев кече мыйы солууганына, бизин ич органдарымызны тинтип турганына эмда алагы бакчыгынына ишкескиди.

Адамла не заманда да тюше бек ийнангандыла. Көпте биз жукупат турган заманда башындан бизге тюш болуу эсгериуле эгиледе деп, алай сунгандыла. Зигмунд Фрейд а кесини «Толкование сновидений» деген бек уллу илму ишинде тюшле бизин жашырамын муратарыбыз, кыуумларыбыз бла байламдыла, деп жазганды. Заким Менделеев химия элементлери таблицасын тюшюндө көрүп кырашдырганды.

Биз жашуубузуну очоен бирин жукуда өткөрдүбиз. Ол бизге мыйыбыз ишлегенин тохтатып, солтур ючюн керекте деп, көп заманын алай оом жюрөгөндө. Алай информация беруюно проблемалары жаны бла институттан биология илмуланы доктору Иван Пигарев аны тергесе санайды.

Кече мыйы бютюн тири болады

«Жайыраңгы өмүрдө мыйы жибеген электробегилени эселперге юйрөнгөнүмиздей, адам жукупат турган заманда аны мыйысы бютюн кыстау ишлени ачыкланганды, - дейди Иван Николович. Андан былай соруу чыганды: кече мыйы не ишлейди? Алимле жаныурада сунула бардыргандыла. Иттеге бир ауук заманын жуксыларга кыоймай тургандыла. Беш-алты юкюндан ала өлүр чекте жетген эдиле.

Алай андан сора ала 10-12 сагыт окыуна жукпаса, жаңгандан тирилп, чабып айлана эдиле. Гылыу чычканна бла сунуула уа ахырына жетдилегендиле, ала артык багга турмагын жаныурада болганы себепли. Бир ненча кюню жукпаламай тургандан сора ала өлүп кыалгандыла, ич органдары ауруп, ала орунлары неда базык чегилери тешилп. Жаланда мыйыларна бир торлоу таа жетмегенди.

«Ол кыжурукуну кыалай аныгытыра болуучу? - Мыйыны нейронлары кюндюз тышындан келген белгилени - көзгө кюйрөнгөнни, кыулак эшиттени, сезиуну кеслени синдирги, ала аны тинтедиле, оюмлайдыла. Адам жукпалаган заманда уа, тыш дуния бизге жок болганды, ала ич органдан келген белгилени аладыла. Ала биринде окыуна кыуулу болса, ол генетика жорукка көрө ишлемей тохтаса, нейронла ол кемчиллиги кетериуну мадарын этедиле.

Биз анга тюшонгөнүбиз: киштикин мыйысына баш кыатысына бла аш орунуна электролда синдиргенбиз да, көз бла байламы нейрон аш орундан келген белгилени эшиттенин, торленин баштаган юкөргөнбиз. Бизин ким жараткан эсе да, ол компьютер технологияны кыатлаганды. Бир профессор графикалы эм текст программала бла да бирча ишлейди, сунулары,

видеону да алдырады, математика чотла окузду алдырады. Бизин мыйыбыз да ма ол жоруку бла кыралганды.

«Ахыры бла да жукламагын жаныура бардыла, дейдиле. Сез ючюн, ийле... - Ол жомакчыды! Жукламагын жаныуар жокду. Жаланда сюелип жукпалаганла бардыла. Ала чарлар башха торлоу кыралгандыла - сюеклери «жабылып» кыаладыла. Аны себепли ала аууп кыалмайдыла. Алай ийле окузун бирде жетип жукпаладыла.шауготтерин бошоп.

Баш ийнануу Тюшюно юсюенден жангы оюм анга ийнанганына, тюз да уинганлай аны магъанасын билдире юкөршөлени сокундардырганды. Тюшюно бир магъанасы жокду, деп акыыл этеди профессор Пигарев. Ол багушуды, эфирде болучу бузук-луктадыла. Мардагы көрө, адам жукпалаганды, аны эси да өчюлдеди. Алай толусунлай өчюлмей кыалган кезиуде да боладыла. Ол заманда, мыйы ич органа бла байламык жюрөгөндө, аш орундан, айрыкледен неда чегилден чакыган белгиле, жангылып, адамны эсине сингидиле. Андан аны бир торлоу сыйфатла, запла көрөндиле. Ол а ала аны магъаналары болур деп сатышы этеди. Алайды да, билтич тюшле жокдуула, ала жаландан ич органды белгилердиле.

Прослав КОРОБАТОВ. «Комсомольская правда».

АЛГЫШЛАУ Акылылы оноучу, тынгысыз жамауат кыулукчу

Кыбарты-Малкыар Республикада Адамны эркинликлери жаны бла уполномоченный Умакыулыны Мустафарны жашы Борисин алапат юбилейи бла жюрөгүбизден кызыу алгышалайбыз! Ары-тала билмеген акылылы оноучула, тынгысыз жамауат кыулукчууга кийик саупу, узак өмүр тежейбиз! Тууган

Кыбарты-Малкыарыбызга хайрылы ишлеринде бла башламчылыкларында кырууда жетимшиле болдогунлай туруун сойгенибизни билдиребиз. Кыбарты-Малкыар Республикада Адамны эркинликлери жаны бла уполномоченный аппараты.

Эки да закийни музыкасы согулганды

Орта кюн СКГИИ-ни уллу залында Сызрань шахардан келген, көп торлоу саугаланы лауреаты, ол санда «Признание» дегенге да тийиш болган пианистка Евгения Сименко концерт бергенди. Ол анда романтизм өмүрнө композиторлары Фридрих Шопенин бла Франц Шубертин чыгармаларын эшитдиргенди.

Музыкант, Сызрань шахарда тууп, андагы музыка училищени бошоп, Саратовдагы Л. Собинов аты консерваторияда бардырганды андан ары окууун. Ол Россияде концертте бергенден сора да, аны Европада да чакырадыла. Сименкоюн Болгарияда, Францияда да таныдыла. Бусугатда тууган шахарында жашайды, иши да андады. Нальчикде пианистка биринчи көрө болганды, сөзсөз, зал анга жарык тюбегени кыуундырганды. Шопенин атын айтсак, биз, малкыарлыла, аны Кюлийланы Кыайсын бла байламы этебиз. Постни анга атаган назмулары битеу дуния поэзияны бир кесогидиле. Аны орус тилге кюйрөнгөн «Играют Шопена» деген назмуу кенг белгилди, битеу да композиторлага жырды, «Музыка» дегенинде айтканлай: Сен, жашуукум, жангылайып кыалган, Жашууну кесина, алапат болган, Музыка!

Шопенин хар чыгармасы да бир башха дуниядан келгенчадыла, алада болган кюн, жарыктык, мудалык, итинуну чыгармаларында толкун-толкун сезиледиле. Евгений Сименкою согууунда ала бир торлоу интеллигент халны да алгандыла. Алагы ол энчилик музыкант бералганды. Композиторну 8-чи номерли нокторюн, сегиз кесегин, скерцосун, башхаланы да, хар

нотаны жюрөгинден өтдюрюп, кырауучуга алай чыгарганыча эди. Концертин биринчи кесеге бошоп, ол солугууга кетгенде, институту усталары: «Какая она молодец!» дегенлерин эшитти. Ол багыны коллегалары бергендиле, аланы сөзлөрине уа шынангана болуучкуду. Экинчи кесегинде бери келгенле Франц Шуманын чыгармаларын сакылай эдиле. Бу эки закий композитор жашауларыны кыскалыклары бла да ушагандыла бирге. Дайым да жолда, изилдеу болган инсанлары жюркелерин тынгысызлыгында да сезебиз аламы

САРАККУЛАНЫ Асият. Сурутын автор алганды.

Конкурс Министертвоуу Жангы логотип Кырагыра муралпыу

Кыбарты-Малкыарны Курортта эм туризм жаны бла министрствону кызыгыра логотип кырау муралпыу. Аны бла байламы конкурс бардырылды. Анга школула, студенте эм чыгаргачылык жаны бла кырагыра логотип кырау муралпыу конкурс бардырылды. Анга школула, студенте эм чыгаргачылык жаны бла кырагыра логотип кырау муралпыу конкурс бардырылды. Анга школула, студенте эм чыгаргачылык жаны бла кырагыра логотип кырау муралпыу конкурс бардырылды.

Эширгере сойгон, ишлеген сурутын электорн халда, графиканы амалдарын кайырганын, алай жарашдыргыра керекте кеси да. Этген заатыны магъанасын толукрак белгилдире тиийишди.

Хар казыр ишине комиссия тинтип, багы бичмечиди. Башында айтылганыча, логотип министрствону иши бла байламы болууга керекди. Мында уллу магъананы тукрак, бирисенден аруу, адам эсе биринчи эм аныгырача жарашдыргын белги болуучкуду. Конкурсда хорлаган министрствону сыйын грамотасы бла саугаланырыкты да. Анга кыатышкандыла уа ыразылыкты кыагытыла берилидикле.

Харлапган ишлени 25-чи февральга дери бу электорд аверстае жибере керекди: 8616@smikbr.com, pressa@mkibtr.com, телефон: (8662)72-07-14. Ольга ПОГРЕБНЯК. КМР-ни Курортта эм туризм жаны бла министрствону прес-службасы.

Фаризат тогузунчу класда окууга анында, шолгга жюрюрок тюйюлме деп тохтады. Анасы-атаы урушуп-туйюшоуп, кюн сайын кызыларын окуугу алай жиберип турдула. Жай солугууга чыгып, биринчи кюн ол отуунда тагытылган картада «Тайга» деп атлы бир жерге эс бурду.

Болган иш Билгични дууалары

Вокзалга барып, кассада «олтурган» тишируугу ары кылай тюшере болуучкуду деп соруу. Ол: «Ары уа нек барырга сюеусе?»-деп сейричиди. «Анда мени тенг кызым жашайды, бир биричеге көп жыл писмо жазып турабыз»,-деп, өтпорок айтыды Фаризат. Тишируу, аны сөзюне ийнангып, ол элге кылай барыра болуугун аныгылады. Фаризатын атасы Межид, анасы Роза боха бир заманда да жюрютмегендиле, ахчаларын агычандан этилен бир омакы кюйорчекчида тутхандыла. Кызы, көп сагыш эте турмай, жолга жетер чаклы ахчаны андан алды.

Ол элде бу кызычкы кыай-дан чыгыды деп сейр этмедиле: андан-мындан ачка ишлере келгенле Фаризат бир ынанкыны юйюнде тохтанды. Кыарт кыатын ай сайын омукулга тюшеригине бек кыуанган эди. Элде кырулуш ишлеме акылыбалык

болмагына да уруна эдиле. Фаризат да алагы кошулду. «Мажид бла Роза уа жилуусыйыт этедиле. «Алан, быллай кызыга ким көз ахчанды, жашладан да багырды. Кыайры кетген болур?»-дей эдиле куулулары да.

Кызын атасы тюзюнлей «Вокзалга барды. Кассада ишленгенле Фаризатын

сурутын көрнөзгөндө, аладан бири анга билет сатканын айтды. Мажид, Тайгага мчымак жетип, кызын юйюне жыйышдырды. «Не да этиги мен анди шолгга жюрюрок тюйюлме»,-деди ол. Атасы аны Владикавказда колледж салды. Алай ол анда да көп мычмады. Тент кызы бла бигыты бир узак жерге кыачды.

Анасы, эгелерин да жыйып, сарнаганында, аладан бири: «Билемисе, битву халкы бир оруску кыарт кыатынга жюрюкюндө, сен да бир барсанг а анга, ол билгичди, көлгөле болуугун айтды»,-деди. Роза орус элде ол ынанкыны тапды. Фаризатын сурутын кырауап, ол: «Көп жылтханды бу сизини... алай болганлыктууга жюрети тазды, ачыуланмагызы. Аны алдаган, терс

жолга тюрттен шайтанды, андан балагызыны сактыра дуула окуучурыма мен. Көрюрюсө, Жангы жылга юйге жыйылыктыды, сора сизини сөзюгөздөн, онуюгуздан бир заманда да чыгарып тюйюлдөн»,-деди.

«Фаризат ол кече юйден... Фаризат, көйде болмагына жарык жанган жулдуз көргөндө. Сора, юйге кирип, кийимлерин чемаднан жыйып башлаганды. Тент кызы: «Не болганды санга? Кыайры тебигенесе?»-дегендиле. «Юйге»-деп жууулайды. Тенти уа эркин жашууга бек боюсөргөн эди. «Кыайры юйге? Мында башыбызга эркинбиз, билгга аталарыбызны-аналарыбызны артиуло насийат сөзлөреними тынгылап турлукубуз?»-деди. «Сюйгенинги этг, алай мени юйюме кыайтырга керекме»,-деди Фаризат. «Сюйгеними эгиб а, сенсиз мен мында кыалай турлукуму? Да, хо, кыайтыкык ызыбызга»,-деди тенти.

Не сейри, андан сора, керти атасы-анасын сөзлөрине сыйынып жашады. Техникудан сора Москвада институту да бошайды.

Элден бир жибени адамлар келечиле жибегенде уа, кызы анасына: «Билемей, не зат айтырды да... сиз оуно этегиз да, анга боюсунурукма»,-деди. «Фаризат шендо юч жаш өздөрдө. Мажид бла Роза уа бир жашында бек насеплери алапты-ыннагы кесеплери санайыла»,-деди. БАЙСЫЛАНЫ Марзият.

УЧРЕДИТЕЛЬ: КЫБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор АТАЛАНЫ Жамал РЕДАКЦИЯ: БЕШПАЙЛАНЫ Муталын (баш редактору оубасыра) КЮНАКАЛАНЫ Хасан (баш редактору оубасыра) ТОКЫЛАНЫ Борис (жууалы секретары) ТЕКУЛАНЫ Хауа (жамауат - политика бөлүмүнө таматасы) САРАККУЛАНЫ Асият (култура бөлүмүнө таматасы)

ТЕЛЕФОНЛА: Редактору приемный - 42-43-01. Баш редактору оубасыралары - 42-38-21, 40-84-82. Жууалы секретарь - 42-66-85. Секретарь - 40-93-62, Корреспондент - 42-63-52. РЕДАКЦИЯНЫ БЕ.НОМЕРИ: Жамауат-политика жашуу - 42-67-68, 42-24-02. Култура - 42-75-82. Социальдык-экономика - 42-66-73, 40-59-18. Жангылыкка эм сюжет - 40-39-93, 42-66-71. Окуучуула бла байламыкыла жюрюктүү эм реслама - 42-37-94. Тилманакта - 47-31-28. Сууга ачыуу - 42-68-72. Бухгалтерия - 42-30-87. Операторла - 40-28-49, 42-39-65.

Редакция авторла бла кыагыт жюрютмөйдү. Көпчү жазмадагы реченин улуусу эми ала артка кыайтарылмадыла. Газете басмаванган материалда айтылган оюмла редакцияны оюму бла кешимеште болуучкуду. Алай айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюенден законун тиийишликке материалды авторлары кеселери жуууладыла. Редакция авторлдан 400 гезит тизгенден (машина бла жазылган 5-бет) кетпю алмайды. Газет Басманы эм асламы информацияны эркинликте кырууруду жаны бла Кыбарты-Малкыар регион инспекцияда 1994 жылда 14-июньда регистрация этилди. Регистрация номер —Н—0066. Индекс - 51532

Газетти басмагы КМР-ни Басма Эмда асламы коммуникация жаны бла кырал комитетини компьютер службагы хазыр этгенди. Газет «Тетраграф» ООУ-ну типографиясында басмаланганды. Нальчик шаар, Ленин аты проспект, 33. Газеттин ишленин тапдыруу ючюн КМР-ни Ичте саяканы федеральнай Управленин жуууламы. Телефонла: 76-01-28, 76-01-10. Газеттин Россияча сагы куюм КМР-ни «Роснефть» акционер обществосу жуууламы. Телефон: 42-69-34.

Номерге графике кере 19 00 сагытга кып салынганды. 20 00 сагытга кып салынганды. ГАЗЕТНИ НОМЕРИ ЧЫГАРЫЛГАНЫ: Байсылана Марзият - журналы редактор. Кетенишана Зуфия - жууалы секретары оубасырамы. Акучунаны Феруза - (1,2-чи бетле), Вичкеувананы Жаннета - (3,4-чи бетле) - корректорла. Тиражы 2100 экз. Заказ № 251

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИУАТЫЛАНЫ АДРЕСИ: 360000, Нальчик шаар, Ленин аты проспект, 5 электрон почта: elbor_50@mail.ru